Lengyel András

Finkelstein

VISSZHANG - LXI. évfolyam, 35. szám, 2017. szeptember 1.

Nem tudom osztani híveinek a „kampányguru” iránti csodálatát. Cégéres gazember volt, a kései modernitás sötét oldalának egyik reprezentánsa. Az emberi értelem fordult benne visszájára, s mint a tőkelogika érvényesülésének szélsőségesen „racionális” – s pragmatikus – képviselője, az emberi szóval visszaélve, a közös emberi szenvedésnek egyik célirányos gyarapítójaként írta be nevét a történelem mocskos lapjaira. (Előzmény az *ÉS*-ben: Karsai László: *Nem félünk a Finkelsteintől, 2003/25. – a szerk.)*

Zsidó volt, és homoszexuális. Ezt azért szokták felemlíteni róla, mert mindez nem zavarta abban, hogy kampánygurukénthomofób és rasszista (akár antiszemita) „tanácsokat” adjon, s rájátsszon arra, ami pedig – így vagy úgy – az ő személyes sorsát is alakította. (Ma ezt szokás „profizmusnak” nevezni.) Származása és szexuális preferenciája azonban másért fontos – kulcs megértéséhez. Magyarázat arra, hogy élete tényeiben benne volt a frusztráló, mély resszentimentet kiváltó emberi tapasztalatok egyik jelentős dimenziója. Magyarázza (bár nem igazolja), hogy miért lett, sérelmek megélőjeként, gyakorlati embergyűlölő. Az őt szükségképpen érő és személyisége mélyébe hatoló diszkriminációkat, úgy látszik, ép moralitással nem tudta feldolgozni, élményei megrontották. Önmegvetése, *de facto*, az egész emberi nem iránti megvetéssé és gyűlöletté transzformálódott.

„Racionális” volt, és pragmatikus. Az ember ellen fordította az emberi nem rossz, romboló adottságait. (Persze pénzért, kizárólag üzleti alapon.) Az általa „javasolt” „kommunikáció” lényegét nem az „igen, igen, nem, nem” kimondásának követelménye határozta meg, hanem a szándékos és célirányos megtévesztés, a célközönség félrevezetése. Emberek, törekvések valóságának meghamisítása – legyőzésük érdekében. A cél a győzelem volt, s hogy ennek ára az emberi viszonylatok durva meghamisítása, az igazság – e nehezen megfogható, mégis létező entitás – semmibevétele volt, nem számított. Mint valóságértelmező mindent, még önmaga meghatározottságait is viszonylagosította, „lehetséges” értelmezéssé oldotta föl. A „kommunikációt” mint átértelmező, meghamisító, az eligazodást ellehetetlenítő valóságmagyarázó gyakorlatot persze nem ő találta ki. Ez, ne áltassuk magunkat, a kései kapitalizmus uralkodó idiómája, nyelvi kódja – enélkül nincs „piac”, nincs „üzlet”, nincs „politika” sem. (Innen adódik a közhelyszerűvé kopott maxima: „a politikust is úgy kell eladni, mint a mosóport.”) Ez a gyakorlat nem véletlen, s nem puszta önkény, enélkül az alávetett emberi tömegek alávetettsége, a történelmileg „szükségszerű” (és persze szükséges) aszimmetria fenntarthatatlan. Szuronyokkal, tudjuk a császárrá lett korzikaitól, sok mindent lehet csinálni, „de a szuronyokon ülni nem lehet”. Az emberközi viszonyok reális tudatát tehát össze kell maszatolni, meg kell hamisítani. Át kell értelmezni a valóságot. Ennyiben tehát Finkelstein csupán egyike a kései modernitás „üzletembereinek”, kis ügyeskedőinek. Legföljebb „kreatívabban” és koncentráltabban építette föl mérgezett szavaival a hamis realitást, mint a többiek. Ezt a „kreativitását” fizettette meg. De ez sem őt, sem az uralkodó viszonyokat nem mentesíti a történeti – morális – felelősség alól. Cégéres gazember volt, nála nagyobb gazemberek csak azok, akik igénybe vették szolgálatait, akik megrendelői voltak.

Tüdőrákban halt meg. Van, sajnos, némi tapasztalatom arról, mit él át egy tüdőrákos beteg. Sajnálhatnám tehát, esetleg, ha moralizálni akarnék, sorsát akár „büntetésként”, „isteni igazságszolgáltatásként” is értelmezhetném. Ám e sors büntetésnek kevés lenne számára. Ha van igazságosztó isten (aminek valószínűsége, sajnos, igen kicsi), büntetéséhez hozzá tartozott volna, hogy egyedül, magányosan haljon meg. Hogy senki ne legyen mellette a döntő órán, senki ne fogja – együttérzőn, bátorítóan – a kezét, se rokon, se szerető, se senki. Hogy egyedül nézzen szembe önmagával. S akkor talán számára is eljött volna az igazság pillanata: amikor élete-halála realitásáról már lepörög minden hamisság, saját kártevő

„racionalitása” is, és szembesül azzal, hogy a „győzelem” a „legjobb” kampány ellenére is elmarad, a legügyesebb hamisítás is vereséget szenved a realitások szikláin. Azaz, végső tapasztalatként, számára is csak a realitás marad. Amit mindig megvetett, és megfizetett érdekei alapján mindig, szemrebbenés nélkül meghamisított.

Guruk, rettegjetek! Ibiza ide, kokain oda, mind meg fogtok halni. Bármit és bármiképpen „kommunikáltok” is.